



20.09.2021

Asia/36

§ 671

Valtuutettu Reetta Vanhasen toivomusponsi koronatilanteen vaikutuksista kouluissa esiintyvään kiusaamiseen ja kiusaamisen ennaltaehkäisystä

HEL 2021-005070 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus merkitsi tiedoksi kaupunginvaltuuston 21.4.2021 hyväksymän toivomusponnen johdosta tehdyn selvityksen ja toimittaa selvityksen ponnen ehdottajalle sekä tiedoksi muille valtuutetuille.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Suvi Rämö, hallintoasiantuntija, puhelin: 310 32174
suvi.ramo(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Ponnen ehdottaja

Otteen liitteet

Esiteksti

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Käsitellessään 21.4.2021 nuorten aloitteita ajalta 9.6.–31.12.2020 kaupunginvaltuusto hyväksyi valtuutettu Reetta Vanhasen toivomusponnen: "Valtuusto edellyttää selvitetävän mahdollisuuksia tutkia koronatilanteen vaikutuksia kouluissa esiintyvään kiusaamiseen ja väkivaltaan sekä keinoja, miten kiusaamista ja väkivaltaa voitaisiin ennaltaehkäistä paremmin."

Koronapandemian vaikutusten seuranta

Koronapandemian vaikutuksia koululaisten hyvinvointiin ja kiusaamiseen on kartoitettu vuosina 2020-2021 useissa tutkimuksissa. Vuonna

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566



2020 toteutetusta Turun yliopiston kyselytutkimuksesta ”Koululaisten koronakevät” käy ilmi, että koululaisten kokemusten mukaan koronatilanteesta johtuva etäopiskelu vähensi koulukiusaamista. Myös Helsingin yliopiston tutkimus ”Koulunkäynti, opetus ja hyvinvointi Helsingin kouluissa koronaepidemian aikaan” osoittaa etäopetuksella olleen kiusaamista vähentävä vaikutus. Tutkimuksessa kartoitettiin koulun henkiöstön, oppilaiden ja huoltajien kokemuksia kyselyillä keväällä ja syksyllä 2020. Lisäksi Helsingissä on kartoitettu 7.–10.-luokkalaisten hyvinvointia kyselytutkimuksella etäopetuksen aikana keväällä 2021.

Kouluissa seurataan oppilaiden hyvinvointia systemaattisesti. Hyvinvoinnin seurannassa hyödynnetään Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen valtakunnallisesti laatiman kouluterveyskyselyn tuloksia. Viimeisimmässä, keväällä 2021 kerätyssä aineistossa on kartoitettu kiusaamiseen, häirintään ja väkivaltaan liittyviä seikkoja sekä koronapandemiaan liittyviä huolia ja vaikutuksia. Kouluterveyskyselystä kertyvää tietoa hyödynnetään oppilaitosten hyvinvointityön kehittämisessä, kiusaamisen ja väkivallan ennaltaehkäisemisessä sekä kiusaamiseen puuttumisessa. Kouluterveyskyselyn lisäksi oppilaiden hyvinvoinnin seurannassa hyödynnetään esimerkiksi Koulun hyvinvointiprofiili -kyselytyökalua. Koulun hyvinvointiprofiilin avulla voidaan kartoittaa luokka- ja koulukohtaisesti oppilaiden hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä. Kyselyistä kerättyä tietoa hyödynnetään koulun yhteisöllisen opiskelu- huoltoryhmän johdolla kiusaamisen ja väkivallan ehkäisemisessä ja siihen puuttumisessa monin eri keinoin yksilö- ja yhteisötasolla.

Koronapandemian vaikutuksia seurataan myös sosiaali- ja terveystoimialalla karttuvan tilastollisen tiedon sekä aihetta käsittelevien tutkimusten avulla. Toimialalla seurataan mm. lastensuojeluilmoitusten määriä ja syitä. Seurannassa otetaan huomioon tutkimustieto kiusatun tulemisen riskiä lisäävistä tekijöistä. Lasten lähisuhteissaan eri tavoin kokema väkivalta on merkittävä ja sen vuoksi seurattava kiusaamisväkivallan riskitekijä.

Lasten lähisuhteissaan kokema väkivalta vaikuttaa lastensuojeluilmoitustilastojen valossa lisääntyneen tuntuvasti koronapandemian aikana. Ilmoitustilastoista ei ole mahdollista päätellä yksiselitteisesti syyseuraussuhteita. On kuitenkin maininnan arvoista, että verrattuna vuoteen 2020, oli tammi-huhtikuussa 2021 merkittävää kasvua niissä ilmoitusluokissa, jotka saattavat olla seurausta lasten lähisuhteissaan ja kotonaan kokemasta turvattomuudesta ja väkivallasta. On mahdollista, että jatkossa koronapandemian seurauksena lisääntynyt lasten kokema lähisuuhdeväkivalta tulee näkymään myös lasten vertaissuhteissaan eri tavoin esiintyvänä väkivallan kasvuna, kuten kiusaamisen ja kiusaamisväkivallan kasvuna. Tätä tietoa on jo ennakkoiden hyödynnetty jäljempänä kuvattavien, kasvatuksen ja koulutuksen toimialan sekä sosi-



aali- ja terveystoimialan yhteisten kehittämistoimenpiteiden käynnistämässä ja kohdentamisessa.

Edellä mainitut julkaisut ja selvitykset mahdollistavat koronapandemian jo ilmenneiden vaikutuksien tarkastelun ja koulujen toiminnan kehittämisen niiden pohjalta. Koronapandemian ja kiusaamisen yhteisvaikutuksia on mahdollista edelleen selvittää ja seurata luokka-, koulu-, ja kaupunkitasoisesti sekä valtakunnallisesti kouluterveyskyselyn ja koulun hyvinvointiprofiilin avulla. Kouluterveyskyselyn ja koulun hyvinvointiprofiilin käyttö oppilaiden hyvinvoinnin tukemiseksi on kirjattu myös Helsingissä kaupunkitasoisesti käytössä olevaan Kiusaamisen vastaiseen ohjelmaan (KVO13).

Kiusaamisen ja väkivallan ennaltaehkäisy

Kiusaamisen ja väkivallan ennaltaehkäisyssä avainasemassa on turvallisen kouluympäristön varmistaminen kaikille. Turvallisessa ympäristössä oppilaat kertovat kiusaamisesta herkemmin koulun aikuisille. Helsingissä on lukuvuosina 2019–2021 saatu hyviä tuloksia siitä, miten viikoittainen tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettaminen vahvistaa oppilaiden sosiaalisia taitoja, parantaa ilmapiiriä sekä vähentää kiusaamista ja rasismia. Oppilaiden tunnetaitojen ja sosiaalisten taitojen vahvistaminen auttaa selvittämään ristiriitatilanteita turvallisesti ja ennaltaehkäisee konfliktien syntymistä. Sosiaalisia taitoja ja tunnetaitoja sekä kiusaamistilanteiden käsittelyä kehittävien ohjelmien käyttö ja sosiaalisen kiinnittymisen edistäminen ovat myös KVO 13:n toimenpiteitä.

KVO13 on tärkeä työkalu kiusaamisen ennaltaehkäisyssä. Ohjelman toimeenpano jatkuu tulevina lukuvuosina perustoiminnan ohella myös hanketyössä. Helsingin kouluissa on käynnistymässä Sitouttava koulu-yhteistyö -hanke, jonka yhtenä tavoitteena on jalkauttaa kiusaamisen vastainen ohjelma osaksi jokaisen helsinkiläisen koulun arkea sekä mallintaa toimintaa myös valtakunnallisesti vuosina 2022–2023. Sitouttavalla koulu-yhteistyöllä voidaan vähentää kiusaamista vahvistamalla myönteistä koulukulttuuria. Lisäksi jo käynnissä oleva Oikeus oppia – oppimisen tuki ja inklusio esi- ja perusopetuksessa -kehittämistyö pyrkii vahvistamaan koulujen valmiuksia tarjota tarpeellinen tuki kaikille oman alueensa oppilaille, tukemaan kouluja hyvinvointityön strukturoinnissa sekä vahvistamaan koulujen ja lapsiperheiden palvelujen yhteistyötä matalan kynnyksen palvelumallin mukaisesti.

Osana varhaisen puuttumisen ja väkivallan ehkäisyn kehittämistyötä Helsingin kouluterveydenhuollossa kokeillaan Turva10 -keskustelumenetelmän käyttöä ja soveltuvuutta lokakuusta 2021 alkaen. Turva10 on Ensi- ja turvakotien liiton kehittämä työmenetelmä työntekijän ja lapsen väliseen keskusteluun koskien turvallisuuden ja



turvattomuuden kokemuksia. Pilotissa varmistetaan, että lapsella on mahdollisuus jatkaa keskustelua peloistaan, mahdollisesti kokemastaan väkivallasta, turvallisuudesta ja Turva10 -keskustelun herättämistä ajatuksista ja tunteista oppilashuollossa tai lapsiperhepalveluissa. Mikäli kokeilun perusteella Turva10 -puheeksioton menetelmän katsotaan soveltuvan Helsingissä väkivallan ehkäisyn ja varhaisen puuttumisen työhön, se otetaan laajasti käyttöön kouluterveydenhuollossa ja muissa lapsiperhepalveluissa.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan sekä sosiaali- ja terveystoimialan yhteistyönä on keväällä 2021 valmisteltu yhteinen toimintaohje lastensuojelulle, perhesosiaalityölle ja perusopetukseen kiusaamisen ja väkivallan ennaltaehkäisyyn, riskien tunnistamiseen sekä kiusaamiseen ja väkivaltaan puuttumiseksi. Kiusaamisen ja väkivallan ennaltaehkäisyn sekä puuttumisen toimenpiteet on kuvattu toimijakohtaisesti sekä yhteistyön näkökulmasta. Yhteistyö yli toimialarajojen parantaa valmiuksia puuttua kiusaamiseen ja väkivaltaan, sekä ehkäistä kiusaamisen ja väkivallan vaikutuksia.

Lopuksi

Koronapandemian vaikutuksia kouluissa esiintyvään kiusaamiseen ja väkivaltaan on mahdollista selvittää kiusaamisen vastaisen ohjelman mukaisia toimenpiteitä hyödyntämällä. Ohjelman mukaisten kyselytyökalujen käyttö mahdollistaa vaikutusten tunnistamisen ja seuraamisen kouluissa yksilö- ja yhteisötasolla. Ohjelman toimenpiteiden systemaattinen toteuttaminen tukee koulujen valmiuksia ennaltaehkäistä kiusaamista ja väkivaltaa, ja auttaa ylläpitämään turvallista kouluympäristöä. Yhteistyö yli toimialarajojen tehostaa kiusaamisen ja väkivallan ennaltaehkäisyn sekä puuttumisen mahdollisuuksia.

Kaupunginhallitus pitää tärkeänä, että koronatilanteen vaikutuksia kouluissa esiintyvään kiusaamiseen ja väkivaltaan seurataan tarkasti ja että kiusaamisen ja väkivallan ennaltaehkäisyn keinoja kehitetään kaupungin KVO13-toimenpideohjelman ja muiden kehittämisohjelmien puitteissa.

Asiasta on saatu kasvatus- ja koulutuslautakunnan sekä sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunnot. Vastaus on lausuntojen mukainen.

Hallintosäännön 30 luvun 14 §:n mukaan kaupunginhallituksen on toimitettava toivomusponnen ehdottajalle kirjallinen selvitys toivomusponnen johdosta tehdyistä toimenpiteistä viimeistään vuoden kuluttua sen hyväksymisestä. Selvitys on toimitettava erikseen tiedoksi valtuutetuille.

Esittelijä



20.09.2021

Asia/36

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Suvi Rämö, hallintoasiantuntija, puhelin: 310 32174
suvi.ramo(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote
Ponnen ehdottaja

Otteen liitteet
Esitysteksti
Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Tiedoksi

Kaupunginvaltuusto

Päätöshistoria

Kasvatus- ja koulutuslautakunta 24.08.2021 § 281

HEL 2021-005070 T 00 00 03

Lausunto

Kasvatus- ja koulutuslautakunta antoi seuraavan lausunnon valtuutettu Reetta Vanhasen toivomusponnosta mahdollisuuksista tutkia koronatilanteen vaikutuksia kouluissa esiintyvään kiusaamiseen ja väkivaltaan sekä kiusaamisen ennaltaehkäisyä:

Koronatilanteen vaikutuksia koululaisten hyvinvointiin ja kiusaamiseen on kartoitettu vuosina 2020-2021 useissa tutkimuksissa. Vuonna 2020 toteutetusta Turun yliopiston kyselytutkimuksesta ”Koululaisten korona-kevät” käy ilmi, että koululaisten kokemusten mukaan koronatilanteesta johtuva etäopiskelu vähensi koulukiusaamista. Myös Helsingin yliopiston koulutuksen arviointikeskuksen tutkimuksesta ”Koulunkäynti, opetus ja hyvinvointi Helsingin kouluissa koronaepidemian aikaan” käy ilmi etäopetuksella olleen kiusaamista vähentävä vaikutus. Tutkimuksessa kartoitettiin koulun henkilöstön, oppilaiden ja huoltajien kokemuksia kyselyillä keväällä ja syksyllä 2020. Lisäksi Helsingissä on kartoitettu 7. – 10. luokkalaisten hyvinvointia etäopetuksen aikana keväällä 2021 kyselytutkimuksella.



Kouluissa seurataan oppilaiden hyvinvointia systemaattisesti. Hyvinvoinnin seurannassa hyödynnetään Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen valtakunnallisesti laatiman kouluterveyskyselyn tuloksia. Viimeisimmässä, keväällä 2021 kerätyssä aineistossa on kartoitettu kiusaamiseen, häirintään ja väkivaltaan liittyviä seikkoja sekä koronapandemiaan liittyviä huolia ja vaikutuksia. Kouluterveyskyselystä kertyvää tietoa hyödynnetään oppilaitosten hyvinvointityön kehittämisessä, kiusaamisen ja väkivallan ennaltaehkäisemisessä sekä kiusaamiseen puuttumisessa. Kouluterveyskyselyn lisäksi oppilaiden hyvinvoinnin seurannassa hyödynnetään esimerkiksi Koulun hyvinvointiprofiilia. Koulun hyvinvointiprofiili on kyselytyökalu, jolla voidaan kartoittaa luokka- ja koulukohtaisesti oppilaiden hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä. Kyselyistä kerättyä tietoa hyödynnetään koulun yhteisöllisen opiskeluhoitoryhmän johdolla kiusaamisen ja väkivallan ehkäisemiseen sekä siihen puuttumiseen monin eri keinoin yksilö- ja yhteisötasolla.

Edellä mainitut julkaisut ja selvitykset mahdollistavat koronatilanteen jo ilmenneiden vaikutusten tarkastelun ja koulujen toiminnan kehittämisen niiden pohjalta. Koronapandemian ja kiusaamisen yhteisvaikutuksia on mahdollista edelleen selvittää ja seurata luokka-, koulu-, ja kaupunkitasoisesti sekä valtakunnallisesti kouluterveyskyselyn ja koulun hyvinvointiprofiilin avulla. Kouluterveyskyselyn ja koulun hyvinvointiprofiilin käyttö oppilaiden hyvinvoinnin tukemiseksi on kirjattu myös Helsingissä kaupunkilajuisesti käytössä olevaan Kiusaamisen vastaiseen ohjelmaan (KVO 13). Ohjelma on osa Helsingin kaupunkistrategian (2017–2021) tasa-arvoisten koulutusmahdollisuuksien kokonaisuutta. Ohjelma koostuu 13 kiusaamisen ehkäisyyn kohdennetusta toimenpiteestä ja sen tarkoituksena on parantaa mahdollisuuksia puuttua kiusaamiseen systemaattisesti sekä ennaltaehkäistä kiusaamista.

Kiusaamisen ja väkivallan ennaltaehkäisyssä avainasemassa on turvallisen kouluympäristön varmistaminen kaikille (Perusopetuslaki 29 §). Turvallisessa ympäristössä oppilaat kertovat kiusaamisesta herkemmin koulun aikuisille. Helsingissä on lukuvuosina 2019–2021 saatu hyviä tuloksia siitä, miten viikoittainen tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettaminen vahvistaa oppilaiden sosiaalisia taitoja, parantaa ilmapiiriä sekä vähentää kiusaamista ja rasismia. Oppilaiden tunnetaitojen ja sosiaalisten taitojen vahvistaminen auttaa selvittämään ristiriitatilanteita turvallisesti ja ennaltaehkäisee konfliktien syntymistä. Sosiaalisia ja tunnetaitoja sekä kiusaamistilanteiden käsittelyä kehittävien ohjelmien käyttö ja sosiaalisen kiinnittymisen edistäminen ovat myös kiusaamisen vastaisen ohjelman toimenpiteitä.

Kiusaamisen vastainen ohjelma on tärkeä työkalu kiusaamisen ennaltaehkäisyssä. Ohjelman implementointi jatkuu tulevina lukuvuosina perustoiminnan ohella myös hanketyössä. Helsingin kouluissa on käyn-



20.09.2021

nistymässä Sitouttavan koulu yhteistyön hanke, jonka yhtenä tavoitteena on jalkauttaa kiusaamisen vastainen ohjelma osaksi jokaisen helsinkiläisen koulun arkea sekä mallintaa toimintaa myös valtakunnallisesti vuosina 2022–2023. Sitouttavalla koulu yhteistyöllä voidaan vähentää kiusaamista vahvistamalla myönteistä koulukulttuuria. Lisäksi jo käynnissä oleva Oikeus oppia – oppimisen tuki ja inklusio esi- ja perusopetuksessa -kehittämistyö pyrkii vahvistamaan koulujen valmiuksia tarjota tarpeellinen tuki kaikille oman alueensa oppilaille, tukemaan kouluja hyvinvointityön strukturoinnissa sekä vahvistamaan koulujen ja lapsiperheiden palvelujen yhteistyötä matalan kynnyksen palvelumallin mukaisesti.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla sekä sosiaali- ja terveystoimialalla on keväällä 2021 valmisteltu yhteistyössä yhteinen toimintaohje lastensuojelulle, perhesosiaalityölle ja perusopetukseen kiusaamisen ja väkivallan ennaltaehkäisyyn, riskien tunnistamiseen sekä kiusaamiseen ja väkivaltaan puuttumiseksi. Kiusaamisen ja väkivallan ennaltaehkäisyyn sekä puuttumisen toimenpiteet on kuvattu toimijakohtaisesti sekä yhteistyön näkökulmasta. Yhteistyö yli toimialarajojen parantaa valmiuksia puuttua kiusaamiseen ja väkivaltaan, sekä ehkäistä kiusaamisen ja väkivallan vaikutuksia.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta toteaa, että koronatilanteen vaikutuksia kouluissa esiintyvään kiusaamiseen ja väkivaltaan on mahdollista selvittää kiusaamisen vastaisen ohjelman mukaisia toimenpiteitä hyödyntämällä. Ohjelman mukaisten kyselytyökalujen käyttö mahdollistaa vaikutusten tunnistamisen ja seuraamisen kouluissa yksilö- ja yhteisötasolla. Ohjelman toimenpiteiden systemaattinen toteuttaminen tukee koulujen valmiuksia ennaltaehkäistä kiusaamista ja väkivaltaa ja auttaa ylläpitämään turvallista kouluympäristöä. Yhteistyö yli toimialarajojen tehostaa kiusaamisen ja väkivallan ennaltaehkäisyyn sekä puuttumisen mahdollisuuksia.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen vs. toimialajohtaja
Satu Järvenkallas

Lisätiedot

Laura Juvonen, projektisuunnittelija, puhelin: 310 35577
laura.s.juvonen(a)hel.fi

Vesa Nevalainen, oppilashuollon päällikkö, puhelin: 310 86214
vesa.nevalainen(a)hel.fi

Niclas Rönnholm, ruotsinkielisen perusopetuksen päällikkö, puhelin: 310 86219
niclas.ronnholm(a)hel.fi

Sosiaali- ja terveyslautakunta 17.08.2021 § 156

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566



HEL 2021-005070 T 00 00 03

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon valtuutettu Reetta Vanhasen toivomusponnosta koskien kiusaamisen ennaltaehkäisyä sekä koronatilanteen vaikutuksia kouluissa esiintyvään kiusaamiseen ja väkivaltaan:

”Toivomusponnossa edellytetään selvitettävien mahdollisuuksien tutkimista koronatilanteen vaikutuksia kouluissa esiintyvään kiusaamiseen ja väkivaltaan. Toivomusponnossa pyydetään myös kuvaamaan sitä, miten kiusaamista ja väkivaltaa voitaisiin ennaltaehkäistä paremmin.

Sosiaali- ja terveyslautakunta toteaa, että koulukiusaamisen ja väkivallan ennaltaehkäisyssä hyödynnetään kiusaamisen vastaista ohjelmaa (KVO13). Sosiaali- ja terveystoimialan tehtävänä on tukea lasten, nuorten ja perheiden tervettä kasvua ja kehitystä. Siihen kuuluu muun muassa kiusaamista ja väkivaltaa ehkäisevät toimenpiteet, kiusaamisen ja väkivallan tunnistaminen, niihin puuttuminen, puheeksi ottaminen, kartoitus, arviointi sekä tarvittavan tuen ja hoidon tarjoaminen. Koronan vaikutuksia seurataan sosiaali- ja terveystoimialan kartoitusten ja tilastollisen tiedon kautta sekä aihetta käsitteleviä tutkimuksia seuraamalla ja niihin kustannusneutraalisti osallistumalla.

Kiusaamisen ja väkivallan ennaltaehkäisy

Sosiaali- ja terveystoimialalla kehitetään kiusaamisen ja väkivallan ennaltaehkäisyn ja varhaisen puuttumisen palveluja. Monia toimenpiteitä lasten ja nuorten turvallisuuden lisäämiseksi sekä kiusaamisen ja väkivallan ennaltaehkäisyn vahvistamiseksi on jo tehty.

Helsingissä on käytössä kiusaamisen vastainen ohjelma KVO13. Ohjelma koostuu 13 kiusaamisen ehkäisyyn kohdennetusta toimenpiteestä. Kiusaamisen vastaisessa ohjelmassa panostetaan kiusaamisen ennaltaehkäisyyn esimerkiksi sosiaalisia taitoja ja tunnetaitoja opettamalla. Ohjelmassa kiinnitetään huomiota myös kiusaamiseen puuttumiseen sekä jälkihoitoon.

Sosiaali- ja terveystoimialalla sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla on tehty yhteistyötä kiusaamisen ennaltaehkäisyn ja kiusaamiseen puuttumisen mallintamisessa. Keväällä 2021 kiusaamisen ennaltaehkäisyä, tunnistamista ja kiusaamiseen puuttumista on kuvattu riskien mukaan porrastuvan lähisuuhdeväkivalta lapsiperheessä - palveluketjumallinnuksen avulla. Kuvauksessa on avattu konkreettisella tasolla sekä kunkin toimijan tehtäviä että toimialojen välistä yhteistyötä kiusaamisen ennaltaehkäisyssä, tunnistamisessa ja kiusaamiseen

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

F10680001200062637

Alv.nro

F102012566



puuttumisessa. KVO13 toimenpideohjelman osa-alueet sekä lastensuojelun ja perhesosiaalityön palveluissa sovitut konkreettiset kehittämistoimenpiteet on sisällytetty kuvaukseen portaittain toteutuvina. Kuvauksessa on eritelty myös sitä, miten vakavissa kiusaamistilanteissa toimitaan sekä sitä, millaisissa tilanteissa kiusaamiseen puuttuminen edellyttää yhteistyötä lastensuojelun ja poliisiviranomaisten kanssa. Porrasteisen mallin mukaista yhteistyötä implementoidaan syksyllä 2021.

Osana varhaisen puuttumisen ja väkivallan ehkäisyn kehittämistyötä Helsingin kouluterveydenhuollossa käynnistyy lokakuussa 2021 pilotti, jossa kokeillaan Turva10 -puheeksioton menetelmän soveltuvuutta osana kouluterveydenhuollossa kuuluvaa terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämisen tehtävää. Mikäli kokeilun perusteella Turva10 -puheeksioton menetelmän katsotaan soveltuvan Helsingissä väkivallan ehkäisyn ja varhaisen puuttumisen työhön, se otetaan laajasti käyttöön kouluterveydenhuollossa ja muissa lapsiperhepalveluissa. Turva10 on Ensi- ja turvakotien liiton kehittämä työmenetelmä työntekijän ja lapsen väliseen keskusteluun koskien turvallisuuden ja turvattomuuden kokemuksia. Pilotissa varmistetaan, että lapsella on mahdollisuus jatkaa keskustelua peloistaan, mahdollisesti kokemastaan väkivallasta, turvallisuudesta ja Turva10 -keskustelun herättämistä ajatuksista ja tunteista oppilashuollossa tai lapsiperhepalveluissa.

Korona-pandemian vaikutusten seuranta ja seurantatiedon huomioiminen palvelujen kehittämisessä

Koronapandemian vaikutuksia lasten ja perheiden hyvinvointiin kartoitetaan useissa tutkimuksissa esimerkiksi yliopistojen ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen toimesta. Vuonna 2020 toteutettu Turun yliopiston kyselytutkimus "Koululaisten koronakevät" on esimerkki tutkimuksesta, jolla kartoitettiin koronapandemian vaikutuksia koulukiusaamiseen. Sen mukaan etäopiskelu vähensi koulukiusaamista. Helsingin sosiaali- ja terveystoimialalla seurataan tutkimuksia ja niihin osallistutaan tarpeen mukaan kustannusneutraalisti.

Kouluissa ja oppilaitoksissa oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvointia seurataan muun muassa Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen laatiman kouluterveyskyselyn avulla. Kouluterveyskysely sisältyy kiusaamisen vastaiseen ohjelmaan. Kyselystä saatavaa tietoa hyödynnetään kiusaamisen ennaltaehkäisemisessä sekä siihen puuttumisessa. Kouluterveyskyselyssä kartoitetaan kiusaamiseen, häirintään ja väkivaltaan liittyviä seikkoja sekä koronaepidemiaan liittyviä huolia ja vaikutuksia.

Sosiaali- ja terveystoimialalla seurataan lastensuojeluilmoitusten määriä ja syitä. Seurannassa otetaan huomioon tutkimustieto kiusatuksi tu-



lemisen riskiä lisäävistä tekijöistä. Lasten lähisuhteissaan eri tavoin kokemaa väkivaltaa on merkittävä ja sen vuoksi seurattava kiusaamisväkivallan riskitekijä. Tutkimuksesta tiedetään, että väkivaltakokemuksilla on taipumusta kasautua samoille lapsille monen tyyppiseksi väkivaltakokemuksiksi (Ellonen & Peltonen 2011).

Lasten lähisuhteissaan kokemaa väkivaltaa vaikuttaa lastensuojeluilmoitustilastojen valossa lisääntyneen tuntuvasti korona-pandemian aikana. Seurantajaksolla 4–5/2020 ilmoitusmäärät laskivat kokonaisuudessaan ja erityisesti lasku näkyi ilmoituksissa, joiden syynä oli lapseen kohdistuva väkivalta. Seurantajaksolla 1–4/2021 ilmoitukset, joiden syynä oli lapseen kohdistuva väkivalta, lisääntyivät 27 prosenttia verrattuna vuoden takaiseen aikaan. Ilmoitukset liittyen aikuisten väliseen väkivaltaan ovat tällä hetkellä huolestuttavasti samalla korkealla tasolla kuin vuosi sitten.

Ilmoitustilastoista ei ole mahdollista päätellä yksiselitteisesti syy-seuraussuhteita. On kuitenkin maininnan arvoista, että verrattuna vuoden 2020, oli aikavälillä 1–4/21 merkittävää kasvua niissä ilmoitusluokissa, jotka saattavat olla seurausta lasten lähisuhteissaan ja kotonaan kokemasta turvattomuudesta ja väkivallasta. Lastensuojeluilmoitukset ovat lisääntyneet 27 prosenttia liittyen lasten psyykkiseen hyvinvointiin, 21 prosenttia liittyen lapseen epäiltynä rikollisesta teosta sekä 19 prosenttia liittyen koulunkäynnin haasteisiin.

On mahdollista, että jatkossa korona-pandemian seurauksena lisääntynyt lasten kokemaa lähisuhteiden väkivaltaa tulee näkymään myös lasten vertaissuhteissaan eri tavoin esiintyvän väkivallan kasvuna, kuten kiusaamisen ja kiusaamisväkivallan kasvuna. Tätä tietoa on jo ennakoiden hyödynnetty edellä kuvattujen kasvatuksen ja koulutuksen toimialan sekä sosiaali- ja terveystoimialan yhteisten kehittämistoimenpiteiden käynnistämisessä ja kohdentamisessa.

Sosiaali- ja terveyslautakunta pitää tärkeänä, että koronatilanteen vaikutuksia kouluissa esiintyvään kiusaamiseen ja väkivaltaan seurataan tarkasti ja että kiusaamisen ja väkivallan ennaltaehkäisyn keinoja kehitetään kaupungin KVO13-toimenpideohjelman ja muiden kehittämishojelmien puitteissa.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Koulukiusaamisen ja väkivallan ennaltaehkäisyllä on merkittäviä terveys- ja hyvinvointivaikutuksia. Kiusaamisen ja väkivallan ennaltaehkäisyllä on vaikutusta lasten ja nuorten mielenterveyteen, sosiaalisten suhteiden ylläpitoon sekä fyysiseen terveyteen. Koulukiusaamiseen varhain puuttamalla voidaan vähentää myös korjaavien palvelujen tar-



20.09.2021

Asia/36

vetta. Sosiaali- ja terveystoimiala tarjoaa ja kehittää palveluita, jotka tukevat lasten ja nuorten turvallista kehitystä ja kasvuympäristöä.”

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Viivi Väänänen, toiminnansuunnittelija, puhelin: 310 42303
viivi.vaananen(a)hel.fi
Marjo Alatalo, projektipäällikkö, puhelin: 310 52018
marjo.alatalo(a)hel.fi

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566